

Brazílie: Je demokracie v tropech ohrožena?

Ni nationalinterest.org/feature/brazil-democracy-risk-tropics-206117

16. ledna 2023

Srovnání mezi útokem na vládní budovy v Brasílii z 8. ledna a útokem na Kapitol USA z 6. ledna 2021 zahrnuje určité množství spekulací, pokud člověk nemá jedinečné poznatky o vyšetřování událostí. Nyní je však jasné, že se něco děje v Brazílii, páté největší zemi světa podle rozlohy a šesté největší podle počtu obyvatel, která je považována za demokracii od konce její vojenské vlády v roce 1985. Politický a sociální vývoj v Brazílii však vedl k obavám – ne nepodobným těm jinde ve světě – o stabilitu jejího demokratického systému .

Zajímavé je, že ty obavy zazněly zprava i zleva. Před inaugurací Luize Inácia „Luly“ da Silvy do jeho třetího prezidentského období 1. ledna nebylo překvapivé slyšet zastánce jeho protivníka Jaira Bolsonara, jak tvrdí, že se situace v zemi dostává z míry. ruka. Skutečnost, že Brazilci dychtivě komentovali a sdíleli své názory, lze považovat za známku zdravé demokracie. Veřejný a společenský diskurz se nicméně zdál být velmi polarizovaný – také díky zesílení současnými mediálními platformami – a v některých případech vrážel klíny mezi členy rodiny a přátele. I když některé aspekty tohoto stavu věcí mohou být podobné jako v jiných zemích, je užitečné oddálit nedávné prezidentské volby a podívat se na širší obraz brazilské minulosti a současnosti.

V projevu k veřejnosti po svém jmenování do Národního kongresu Lula opakovaně zasáhl smířlivým tónem a prohlásil že „neexistují dvě Brazílie“ a že všichni Brazilci patří do jedné země. I když si ostrílený politik jako Lula jistě uvědomuje odpovědnost, která s sebou nese nejvyšší veřejná funkce, je pravděpodobně také jeho skutečným záměrem zlepšit během svého funkčního období národní konsensus. V demokratických zemích po celém světě není neobvyklé vidět střídání levicových a pravicových vlád, zejména ve státech s prezidentským a/nebo většinovým systémem. Výsledkem je, že určitá rozpolcenost politické krajiny není neobvyklá. Brazílie, stejně jako většina latinskoamerických zemí, se však vždy vyznačovala ostrými socioekonomickými rozdíly, které často vedly k jasnému rozdělení v politické oblasti.

Rozpor mezi *Lulisty* a *Bolsonaristy* není skutečně nic nového. Brazílie byla během své historie rozdělena podobným způsobem – například mezi *monarquisty* a *republikány* v devatenáctém století a mezi příznivce a odpůrce prezidenta Getúlia Vargase po roce 1945.

Brazílie ve skutečnosti čelí zásadnějšímu problému: nedostatku společenské soudržnosti a také jasné potřebě posílit pocit sdílené odpovědnosti mezi veřejností. I když se zdá, že většina Brazilců nepostrádá smysl pro národní identitu, v praxi jejich příslušnost k národu nabývá forem, které se mohou lišit tak, jako je noc a den. Přístup ke vzdělání, práci a volnému času, stejně jako zdraví a výživa, se může u jednotlivých Brazilců velmi lišit, což ovlivňuje každodenní život člověka. V takové situaci není překvapivé, že jednotlivci jsou méně náchylní vidět sebe a své činy jako součást větší společnosti. Není neobvyklé slyšet, jak Brazilci odkazují na sociální a politickou situaci ve své zemi vtípkováním, že „v Brazílii jsou zákony švýcarské, ale obyvatelstvo je brazilské. I když je tato tendence zvláště nápadná ve světle obvyklé brazilské přívětivosti v mezilidských kontaktech, ovlivňuje politické a ekonomické síly v jejich rozhodování a také lidi v jejich každodenním životě. Mnoho brazilských bolestí – korupce, násilí a ekologické výzvy – jsou s tím spojeny.

Výše byla zmíněna řada objektivních okolností, které poskytují určité vysvětlení této situace. Brazílie má velmi velkou populaci, která byla historicky velmi smíšená. Jeho geografická oblast je obrovská a stejně rozmanitá jako její obyvatelé. I když však takové faktory mohou skutečně zvýšit pravděpodobnost akutních socioekonomických rozdílů, zůstává otázkou, zda jsou tyto rozdíly zodpovědné za nedostatek sdílené odpovědnosti, nebo zda je to nepřítomnost druhé, která zvětšuje štěpení. Současný stav je každopádně charakterizován nízkou mezigenerační mobilitou, která je obvykle považována za překážku ekonomického rozvoje, která vede k přetrvávání stavu věci.

Stav Brazílie je ve vší vážnosti takový, který přesahuje stranické rozdíly. Obvinění z toho, že se nepřátelské tábory vrhají na sebe navzájem, může skutečně vypovídat více o skrytých problémech země než o samotných konkurentech. Třebaže může být pravda, že během Bolsonarova prezidentského období vzrostla chudoba, bylo by nesprávné tvrdit, že během a po prezidentství Luly a jeho dědičky Dilmy Rousseffové neexistovaly žádné části populace žijící v nuzných podmínkách. . Na druhou stranu, zatímco Lulovu a Dilmovu Dělnickou stranu sužují korupční skandály, obvinění z korupce byla nejednou vznesena i proti Bolsonarovi. Korupce byl v Brazílii opakující se nesnáze. Korupce přispěla k vzestupu prezidenta Getúlia Vargase ve 20. letech a také pomohla svrhnout vojenskou vládu v 80. letech. Přesto se první demokraticky zvolení prezidenti po roce 1985, José Sarney a Fernando Collor de Melo, stali nesmírně nepopulární kvůli mnoha obviněním z korupce, kterým čelili.

Zatímco Esplanáda centrálních ministerstev v Brasílii byla 8. ledna dějištěm násilí, které rozpoutal rozzuřený dav, o týden dříve byla naplněna veselou atmosférou a nad Lulinou inaugurací se vznášel slogan „Brazílie je znovu šťastná“. Je však nepravděpodobné, že se za čtyři roky splní všechny sliby, které Lula dal na adresu národa. Zatímco oficiální ceremonie pokračovala na jednom konci Esplanade, muži na druhém konci zastavovali auta a žádali o malou

pomoc, aby nakrmili své děti. Bude skvělé, pokud se nová brazilská vláda prokáže, že je schopna výrazně zlepšit podmínky těchto lidí. Pokud to dokáže, aniž by si znepřátelila druhou polovinu země, ještě lépe.

Dr. Alexander Loengarov je Senior Affiliated Fellow na Institutu pro mezinárodní právo na Univerzitě v Lovani (KU Leuven, Belgie) a také bývalý úředník Evropského hospodářského a sociálního výboru Evropské unie. Vystudoval brazilské a mezinárodní právo na University of Brasilia a účastnil se programu Teixeira de Freitas na brazilském federálním nejvyšším soudu. V Bruselu koordinoval první kola programu vnější spolupráce EU Erasmus Mundus pro akademickou mobilitu s izraelskými a palestinskými institucemi a pravidelně publikuje analýzy a názory na Blízký východ, zejména pro Washingtonský institut pro politiku Blízkého východu, Izrael . Politické fórum a Národní zájem . Jeho spisy odrážejí výhradně jeho vlastní názory, nikoli názory Evropského hospodářského a sociálního výboru nebo Evropské unie, které nemohou nést odpovědnost za jakékoli jejich použití.

Obrázek: Shutterstock.